

A FILM ÉS A NAGY KÉRDÉSEK. Míg a vásznon szériában gyártott érzelmes vígjátékok, polgári vagy katonai operettek peregnének, a filmtermelés előállít magasabb társadalmi kérdéseinket érintő filmeket is. A szemlélő számára a nehézség abból adódik, hogy ezeket a kérdéseket nem önmagukban kell vizsgálnia, hanem meg kell állapítania, hogy a téma s a film technikája hol érintkeznek, melyek a filmek azok a részei, ahol valóban a kérdések lényegét fényképezik s melyek, ahol akár a kép, akár a párbeszédok segítségével eltüntetik azt.

Fogadjuk el, hogy a filmnek megvannak a lehetőségei, hogy tömegeket bemutasson és mozgasson. Ha ezt a lehetőséget nemcsak technikai értelemben használja ki, ha a filmnek ezzel egyebet sikerül bennünk kiváltania a puszta aritmetikai megütközésnél, akkor ez ritka és új tulajdonsága. Mert a barlangkori rajzok óta a Lumière-testvérek felfedezéséig a tömegek és megnyilatkozásaik csak jelentéktelen helyet foglaltak el az irodalomban és a szobrászművészetben. A festészetben a tömegnek csak dekoratív a jellege, a színházban a szereplők álcázását szolgálja, melyből mintegy allegorikus alakokként válnak ki: első polgár... második polgár. És a klasszikus szomorújáték, ha szabályokat állít az emberek mozgatására, ezek nem egyebek, irói követelményeknél, amiket csak teljesen alaktalan, tunya, hajlítható, spontaneitás nélküli tömegekre alkalmazhatnak. Egy kínai tárgyú filmmel kapcsolatban jegyezzük meg mindezt, melynek főmotívumai: a kínai paraszt földszeretete, a szárazság előidézte éhség s egy parasztcsalád harca a léghőri erővel. Luise Rainer és Paul Muni filmstílusban ujrakomponálják ebben a filmben Millet Angelusát...

Egyetlen film sem indít meg nyílt és elhasználatlan eszközökkel, hanem csak a közönséges dráma bizonyos elemeinek váratlan kihangsúlyozásával. A film bizonytalansága! Melyik rendező vagy jelenetező nem tartja szükségesnek, ha sikerül megoldania egy jelenetet tisztán, hogy még valami anekdotikus diszítést hozzáakasszon? A film nagy és összhang nélküli közönségére gondolnak, melynek kereskedelmi szükségyszerűséggel a film készül. Ez az, amiért nehéz egy filmről olyan formában bírálatot mondani, amint azt egy könyvről vagy képről tesszük. Új anyag előtt állunk. Nagyon kevésbé ismerjük kifejezőmódját, mely gyakran a táviratok stílusát idézi számunkra s így abban véljük felismerni szabályait, hogy a sebesség elmossa benne a valószínűtlenséget és barálist. A sebesség mindenre felelet. Amint száz kilométeres óránkénti sebességen felül az autóvezető nem felelős a gyalogosért, akit elütött. (Márk Viktor)

FOOTBALL PSZICHOZIS. Korunk footballrajongása átható ereje és szétágazó természete következtében, még a hanyatló római császárság közmondásos cirkuszéhségét is felülmulja. Nagyarányú elterjedésének magyarázata elsősorban társadalmi. A labdarugás vonzóereje u. i. a tömegeknél korántsem e sportág gyakorlásához vezet, hanem leszámítva a sportegyesületek játékosait, csaknem kizáróan elméleti, illetve szemlélődő síkon mozog, ami a testedzés szempontjából negatív eredmény. Ha mégis az a fonákság áll előttünk, hogy a football nem a testedzés fokozása céljából terjedt el (bár ez lenne a célja!), hanem szellemi és lelki hatásokat vált ki, úgy természetellenesen eltért eredeti hivatásától s olyan szerepet tölt be, ami a tömegek számára sem testi, sem szellemi értékgyarapodást nem jelent. Az ok, amiért a labdarugó-sport tényleges céljától eltérően mégis vonzza a tömeget, a társadalmi lét más mélyreható ésszerűtlenségeiben keresendő.